

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 3. sz.

A szerkesztőség köziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 8 frt — kr.
Negyedévre 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:
Egész évre 10 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:
Egész évre 12 frt — kr.
Negyedévre 3 „ — „

NAGYVÁRAD, április 10.

Nemzetek Atyja.

Messze földön, idegen országban él a pápa. Hazája volt az az ország, de idegenebb lett hozzá, minf az idegen föld. Megrabolta és fogolylyá tette.

Elvette országát, megsemmisítette világi hatalmát és büszkén hirdette, hogy ezután a pápa csak egyszerű pap lesz.

Beteg lett a pápa. Baj, vagy öregsége döntötte-e ágyba, még orvosai sem tudják, hisz kora majdnem egy századot ölel át, de az első aggasztó szóra szét száll a hír országra világra s pár percz múlva ezer szív érzi, ezer nyelv mondja a hirt — beteg a pápa.

Ó nincs az a hatalom, mely csak közönséges pappá, egy egyház főnökévé tudná degradálni. hatalma vesztése, országa elrablása után is pápa ő most is, nemzetek atyja, Krisztus helytartója, kit gyűlölnék mostohává lett gyermekei, szeretnek a hívek — de közönyössé nem lesz senki előtt soha.

Mint Krisztus, kinek helytartója, mint a nagy katolikus egyház, melynek látható feje, üldözzék bár, vagy magasztalják, de mindig uralja a világot.

Martyr koszoru ma a pápai tiora s mikor erre a nagy, erre a tüneményeszerű alakra, a mostani pápákra gondolok s arra a nehéz 21 évre, melyet a pápai székből töltött; mikor eszembe jut a fogoly élet, mely trónra léptével kezdődött s a világszerte annyiszor megnyilatkozott hódolat és szeretet, mit mindenre gondoló nagy szive által nyert ki; a jubileumi ünnepek éljenző százszáznyi népe, a hódoló fejedelmek, a civilizált országokban is a missziókon elért sikerek; úgy tűnik fel nekem, mintha tövissel koszoruzva, virággal behintett uton járna e 21 év óta.

Minden ügye, baja az embereknek, tudva van a pápa előtt s azon percztől fogva, amint megtudja a bajt, orvosságról is gondolkodik.

A filozófiai, vagy hitbeli tévely el nem kerülő figyelmét s megindulva a munkás nép nyomorán, atyai szívre valló tanácsokat küld a népek hatalmasaihoz érdeklükben; encziklikát szentel a szociális kérdéseknek.

Fellépése nem mindig, vagy helyesebben nem mindig jár a kellő eredménnyel. Itt körülöttünk annyira éles az élet harcza, annyira gyűlölködnek az emberek, hogy nem érnek rá szeretni egymást. Pedig a szeretet az az ország, mit a pápa ajánl és nem is gyógyíthatja meg a gyűlölet nyavalyáját, a szociálizmust más, mint az önfeláldozó szeretet.

Ebből az általános gyűlölködésből ki jut a pápának is, az egyháznak is. Nagyra uralta Krisztus egyháza a nemzeteket, pogányság szemetjéből a keresztény czi-

vilizáció magaslatára vitte fel. Gondosan tanította jární az új uton, ha elesett fel-emelte, ha csüggedt, bátorította, ha vétkezett megbocsájtotta, míg végre maga lábán tudott jární az ember.

Hálátlanság, de úgy történt, hogy a feldajkált gyerek a civilizáció ellen fordult dajkájának s az egyház és pápa megérzi azt a hálátlanságot.

De kinn a missziókon még sok a pogány az állatiasan vad ember s a pápa meg nem törve az itteni hálátlanságtól elküldi hittérítőit az ismeretlen idegen világban, hogy hirdessék ott is a civilizációt s tanítsák ott is a szeretetet.

A pápasággal összeforrt egyház ezred évek óta árasztja a szeretetet, mint meleget a nap, fojton, egyformán, bár alig kap belőle vissza valamit.

Nemzetek atyja, a szeretet egyházának feje, a pápa üli ma neveünnepét s a hívő szívek megemlékeznek a mi nagy, a mi beteg, öreg pápánkról s

Ezer ajkon, ezer nyelvben
Száll az ima édesdeden
Tartsd meg Isten szent Atyánkat
Krisztusnak Helytartóját!

P—y.

A reformátusok konventje.

Budapest, április 10.

Az ev. ref. egyetemes konvent ma délelőtt kezdte meg tanácskozásait Kun Bertalan szuperintendens mint egyházi és Tisza Kálmán, mint világi elnök vezetése alatt. A konvent tagjai között ott láttuk: Bánffy Deszö báró volt miniszterelnököt, Szilágyi Dezsöt, gróf Dégenfeld Józsefet, Kiss Aron, Szász Károly és Antal Gábor szuperintendenseket, Ádám András kuriai bírót, Vécsey Tamás egyetemi tanárt és másokat.

A konventet megelőzőleg Kun Bertalan elnök mondott szép imát, mire Tisza Kálmán rövid üdvözlés után megnyitotta a konventet. Kun szuperintendens szintén üdvözlé a megjelenteket, és örömet konstatalja, hogy mindazok a végzések és határozatok, amiket a legutóbbi konvent jegyzőkönyvébe iktatott, mind egy pontig híven végre hajtottak. A kormányhoz tizenkét beadványt intéztek, amelyeknek egyik-másikára már válasz is érkezett. Jelenti védül, hogy az időközben felmerült ügyek is elintéztést nyertek. Megemlékezik azután Erzsébet királyné elhunytáról, kinek emlékét a konvent jegyzőkönyvében örökíti meg, ugyan-csak jegyzőkönyvébe foglalták Szász Domokos néhai erdélyi szuperintendens érdemeit.

Tudomásul vette a konvent Szilágyi Dezsőnek dunamelléki főgondnokká történt megválasztását s azt, hogy a konvent tagjává Szilágyi Dezső helyett Ádám Andrást, Szász Gerő helyett Molnár Albertet választották meg; dunamelléki póttag Cseh Ervin lett.

Szász Domokost a szakkbizottságokban, valamint a rendes és rendkívüli bíróságban egyelőre Bartók György erdélyi szuperintendens helyettes fogja helyettesíteni. Örömmel vette tudomásul a konvent, hogy a kultuszminiszter a közalapot illető százezer forintot folyósította és 75 ezer forint rendkívüli államsegélyt utalványozott ki.

Ezután Kenessey Béla bemutatta a közalapi végrehajtó bizottság évi jelentését, amelynek során hosszabb vita támadt a fölött, vaj-

jon az államsegély abban az esetben, ha az illető lelkész a segély folyótele előtt meghalt, kiutalványozandó-e az özvegynek vagy árva-
váknak.

Fejes István, Dokul Ernő, Antal Gábor hozzászólásai után a konvent elfogadta Szilágyi Dezsőnek azt a nézetét, hogy abban az esetben, ha a lelkész a segély megszavazása után de a kiutalványozás előtt halt meg, a segély minden esetre folyósítandó, az örökösök számára. Azonban, ha az illető lelkész csak javaslatra van hozva, de a segély még megszavazva nincsen, erre az örökösöknek nem lehet igényük. (A konvent folyik.)

Uralkodók találkozása. Mind pozitívabb alakban merül föl a hír, hogy királyunk az orosz-lengyelországi Szkjernevicében találkozni fog a német császárral és az orosz cárral. A diplomáciai testületben máris sokat beszélnek róla. Hogy már most nyilvánosságra jutott, annak az oka abban rejlik, hogy egy orosz császári vadászmeister Sziléziában vadakat vásárolt össze. Kérdézősködésre elmondta, hogy a vadak arra az udvari vadászatra kel-
lenek, a melyet az osztrák-magyar és német uralkodók tiszteletére fog rendezni a császár a szkjernevicei vadaskertben. Mennyiben alaposak ezek a hírek azt ebben a pillanatban persze ellenőrizni nem lehet. Az időpontra sem lehet következtetni, a melyben az entrevue meg fog történni. Ellenőrizhetetlenek azok a hírek is, amelyeket ebből kifolyólag új politikai alakulásokról terjesztenek. A közel jövő eseményei bizonyára erre vonatkozólag megfognak adni a fölvilágosítást.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, ápril. 10.

Az elnöki széket Perczel Dezső foglalta el s megnyitván az ülést, ez indítványval kezdte: Holnap április 11-én, amely napot tavaly a törvényhozás nemzeti ünnepnek deklarált, a Ház ne tartson ülést. Ezt egyhangulag elfogadták. Bemutatta egy csomó község kérvényét. Vagy 10 perczig olvasta a jegyző a községek neveit. Valamennyien Lepsényi Miklós által nyújtatták be kérvényüket az ország erkölcsi és anyagi bajainak orvoslása végett.

A közoktatásügyi budget.

Folytatták azután a közoktatásügyi tárca költségvetését.

Az első felszólaló Wlassics Gyula kultuszminiszter volt. Kijelenti, hogy tudtával egyetlen egy közege reversalis tanártól és tanítótól soha nem vett és soha venni nem fog. A tanítók fizetésének emeléséről szólva örvendetes javulásnak mondható, hogy az állami tanítók fizetése tekintetében a II-ik fizetési osztály szerint iparkodtunk berendezkedni. Beszél ezután a községi iskolák administratív ügyeiről is.

Ováry Ferencz képviselő ur az állami iskolák elhelyezésének politikáját, a melyet én követek, örömmel fogadta. Erről már bővebben szö-
lőttem, ez az én kulturpolitikámnak alapja, a mennyiben a magyar faj expansiv erejére és a magyar faj kultúrájára akarom fektetni kulturpolitikánk tengelyét.

A gazdasági ismétlő iskolákról szólva köszönetet mond egyes képviselőknek, akik kerületükben felvilágosították a népet ennek az ügy-

nek a fontosságáról és ezáltal igazán segédkezett nyújtottak ez intézmény felvirágzására.

A tanügy belétele szempontjából szükségesnek tarja, hogy évközben lehetőleg ne változtassuk a tanítókat.

Major Ferencz képviselő ur beszédére reflektálva, aki ajánlotta, hogy a második sebészeti klinikát nem a botanikus kertben építtessék, kijelentem, hogy nem látok semmi komoly okot, hogy ettől az elhatározásomtól eltérjek.

Kiss Albert képviselő urnak az egyházakban való hazafias szellemnek ápolása érdekében mondott lendületes szavaival teljesen egyetértek. Igen természetes dolog, hogy az egyházakban a hazafias szellemnek kell uralkodni.

Tisza Kálmán felszólalásából kiviláglik, hogy ő teljesen megnyugodott abban a kijelentésben, amelyet én az 1867. XIV. t.-cikk végrehajtása ügyében tettem. Mócsy képviselő ur az állami iskolák felállítását a községekkel szemben csábosnak mondja. Erre nézve kijelentem, hogy az állami iskolák jobbak a községiéknél. A vallásérköcsi nevelésre nagy gond fordítatik, a hitoktatói díjak szervezve vannak.

Most áttérek Hock János tegnapi beszédére. Amit Hock a művészetnek léleknevelő, tiszta érzeményeiről mondott, ezzel teljesen egyetértek, mert nemcsak a jelen társadalmak, hanem a jövő társadalmat is kell előkészíteni a magyar művészet nagy felvirágzására.

Azt mondja a képviselő ur, megindított akcióim csak úgy lesz teljes, ha nem csupán egyéni érdeklődéssel kísérem a művészeti ügyet, hanem mielőbb intézményekhez, szervezetekhez kötöm. Tudom, a művészeti élet terén több intézményt kell teremteni, de már itt eltérek Hock képviselő urtól, mert nem a tabularosa a jelszavam.

Végül kijelenti, hogy szaktanácskozmányt fog egybehívni és pedig laikusokat is belevesz. A ház a tételt elfogadta.

Az egyetemek

tételénél felszólal Papp Samu és azt kifogásolja, hogy a bonczitani intézeire keveset költenek, ami lehetetlenné teszi az intézet fejlesztését. Az orvosi szigorlatok reformjánál teljesen szól a kolozsvári orvosi fakultás fejlesztéséről és a nőknek orvosi pályára való bocsátásáról. Végül az egyetemi professzorok czimadományozásáról. Azt hiszi, hogy az nem lényeges dolog. Azt a boldogító tudatot hogy a professzorok bizonyos idő múlva *méltóságos urak* lehetnek, legjobb volna megszerezni az alkotandó törvényben, az hogy 20 esztendő múlva kérjék meg azt a titlust.

Komjáthy Béla tiltakozik a professzorok miniszteri tanácsossága ellen, mert ez növeli a professzorok arisztokracziáját. Szólni akar a numerus klauzusról.

Zmeskál Zoltán: Szegény kuriai bíraskodás! Mikor kerül rá a sor?

Komjáthy a vizsgálati díjakat nagy anomáliának tarja, az egyetem szűk helyén is segíteni kell.

Mócsy Antal röviden felhívja a miniszter figyelmét az egyetemi vallásos nevelésre.

Ez utóbbi tételénél tiltakozik Mócsy, hogy az egyetemi *vallásos alapok*, melyek tulajdonképpen katolikus alapok, az állam költségvetésébe bevitessenek.

A rövid felszólalásra czélozva, Forster Ottó fölkiált:

— Nagyon helyes! Telegramm stílus.

Komlóssyt nem hallgatják.

Most Komlóssy Ferencz állt fel s a tanitók, tanárok anyagi függetlensége érdekében szól, ugyszinte azért, hogy magasabb fizetési osztályba soroltassanak,

Beszéde alatt Zmeskál, Buzáth és Forster Ottó folyton belebeszéltek, nevetgéltek, úgy hogy Komlóssy beszéde végeztével dühösen odakiáltott:

— Skandalum! Ez a hivatása a képviselőnek.

Ezzel dühösen kifelé ment.

— Ne konverzáljanak a képviselő urak! — szól Perczel Dezső.

A belényesi román tannyelvű felső leányiskola.

Ezután újból Komjáthy szólalt fel a *fel-sőbb leányiskola* tételénél, azt óhajtván, hogy az iskolákat a nemzetiségi vidéken helyezték el.

Helyteleníti, hogy a kormányzat nem akadályozza meg azt, hogy Belényesen oláh felső leányiskolát állítsunk. Győry Elek (Komjáthy felé fordulva.) Ezt mondtátok volna meg Jancsó Benedeknek, hogy sorolja fel röpiratában a Bánffy érdemei közt. (Derűtség.)

Kath. tanuló a zsinagógában.

Mócsy Antal az elemi iskolák tételénél a vallás és erkölcsi nevelés erősítését óhajtja, ami ugy lehetséges, ha a tanulók képzését a felekezetekre bizzák.

Juriss Mihály a felekezeti iskolák államosítása ellen beszél. Főlemlíti, hogy egy állami iskola kath. tanulóit elvitték a zsinagógába.

Barta Ödön: Hallottom.

Zmeskál: Mit szólna Barta Ödön ahhoz, ha zsidó fiukat keresztény templomba vinnének?

Juriss Mihály kifogásolja, hogy a kormány *»Isten választott népe«* iránt egyáltalán nagyon előékeny. A katolikusok nem kérnek előjogot, csak annyi jogot, amennyit a zsidóknak adnak, (Derűtség.) ne vegyék el a katolikusoktól az iskolákat (helyeslés a néppárton.)

Művészi oktatás.

Berzeviczy Albert nagy sulyt helyez a tanuló ifjuságnak művészi irányban való oktatására. Ebben örömmel üdvözlöi a minisztert. A művészeti kérdést illetőleg azt halljuk, hogy nálunk a művészet esődtől mondott. Ez az állítás tájékozatlanságra vall. Baj az, hogy Magyarországon a művészt, ha új irányban törekszik, ledorongolják. Kifogásolni való, hogy nálunk a képtárlatokról a külföldi művészeket kiszorítják. Ez helytelen, mert az viszont külföldön a mi képeinkkel szemben visszahatást kelt. Arra kell tehát törekedni, hogy a külföldi képeket ide vonjuk, azért is, hogy versenynyel a műbirálat érzékét fejlesszük.

Elismeréssel szól az iparművészeti muzeumról, az iparművészeti iskoláról és az iparművészeti társulatról, amelyek iparművészetünk.

A közoktatásügyi tereza tárgyalását Wlassics miniszter felszólalása után befejezték, elfogadták.

Biharmegye közügyei.

— A közigazgatási bizottság ülése. —

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap, hétfőn reggel tartotta rendes havi ülését a megyeház kistermébe.

Boóthy László főispán elnökelt; jelen voltak: Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, dr. Wallner Ödön főügyész, Hraniczky Károly árvaszéki elnök, dr. Popovits György főorvos, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Szilvássy Alajos kir. pénzügyigazgató, dr. Perjessy Mihály kir. ügyész, id. Gálbory Sámuel, Gyurkovits Kornél áll. építészeti hivatali főnök, Hegyesi Márton, Király Viktor, Markovits Károly, Szabó József, Keszthely Zoltán, Czifra Kálmán, Balogh Elemér aljegyzők, Jancsó Károly tb. aljegyző.

Az előterjesztett alispáni jelentés szerint a közegészségügy márczius hóban Biharvármegye területén kedvezőtlenebb volt, mint február hónapban. A hivatalos orvosok 4710 beteget gyógykezelték.

Uralkodó kórok az emésztési és légzési szervek bántalmi és a váltóláz volt.

Fertőző betegségek voltak:

Kanyaró 12 járásban 27 községben, 283 esetben lépett fel 11 halálozással.

Vörheny 12 jár. 31 községben 209 esettel, meghalt 36.

Difteritisz 13 jár. 16 községben 28 esetben, meghalt 12.

Hasi hagymáz 4 járás 5 községében 6 esettel, meghalt 2.

Hólyagos himlő 3 járás 4 községében 5 esettel.

Hökhurut 3 járás 3 községében 4 esettel, meghalt 2.

Fültő mirigylob 1 esettel s ez meghalt.

Az alispán jelentését tudomásul vették; éppen így a szakelődök nemleges jelentéseit is. A gyula barakonyi vasut közigazgatási be-

járásához a bizottság részéről Szabó József bizottsági tag küldetett ki.

A szilágysomlyó-margittai vasut közg. bejárásához pedig az alispán küldték ki.

Ezután Sipos Orbán kir. tanfelügyelő bemutatatta, hogy a megyében, mely tanitók s egyházak kaptak segítséget. E szerint kaptak:

A dédai gör. kath. egyház 150 frtot, a h.-k. pályi gör. keleti tanító 223 frtot, ó-bárándi ev. református egyház 100 frtot, a szalacsi ev. ref. tanító 50 frtot, a nagylétei egyház 150 frtot, az ugyanottani görög keleti egyház 100 frtot, a pesterei görög katolikus tanító 50 frtot, a derecskei zsidó hitközség 50 frtot, a szerepi ev. ref. tanító 50 frtot, a gálos-petri ev. ref. tanító 33 frtot, a berettyó-ujfalui ev. ref. egyház 450 frtot, a nagyszántói ev. ref. egyház 33 frtot s végül a gáborjáni ref. tanító 50 frtot.

Szóba jött ezután a vizesgyáni csatorna. Vizesgyán község határában ugyanis egy csatornát akarnak építeni, amely a Fekete-Körözzel kötné össze a Sebes-Körözzsel. Időközileg az eredeti tervekben némi változtatásokat csináltak, hogy a kiindulás ne Vizesgyán, de Körözzstárján határában legyen. Ezt a határozatot annak idején kifüggesztették s a törvényes 30 napig ki volt függesztve s ezen idő alatt felebbezés nem érkezett, csak ezen határidő lejártá után felebbezett Tóth István, akinek a felebbezését az alispán elutasította. A közigazgatási bizottság a felebbezést elfogadta s utasította az alispánt érdemleges határozathozatalra.

Nagybajom községnek 400 frtot leirtak.

A kórházi főorvos s a felügyelő-bizottság jelentése alapján, amennyiben a közkórház épülete szűk, elhatározták, hogy a közgyűlésen javaslatba hozzák egy új női-osztálynak, egy műtőteremnek az építését. Ezek a költségek 20,000 frtra vannak előirányozva.

Több kisebb ügy tárgyalása után a közigazgatási ülés véget ért.

A katolikus legényegylet a bibornoknál.

Vasárnap 11 órakor gyűlt egybe a katolikus legényegylet előljárósága és tisztikara, hogy fővédnökük, ki oly bőkezűen mutatta ki az egyelet iránti szeretetét, tisztelegjen és bemutassa magát.

Az előljáróságot dr. Vucskics Gyula elnök és Kugler Albert alelnök, a tisztikart Pálffy Béla igazgató vezette.

Részt vettek a küldöttségben Széles Lajos pénztárnok, Szolnok Jenő titkár, Tóth István könyvtárnok, Hajnal Gyula dékán, Petrélay főrendező és Mokos Sándor, mint aki a legényegylet szervezésénél igazi jobbkeze volt a két elnöknek.

A belépésnél dr. Vucskics Gyula elnök köszönettel fordult a bibornok püspökhöz:

Főmagassagu és Főlisztelendő

Bibornok-Püspök Ur!

Kegyes Urunk és Atyánk!

Kegyelmes Fővédnökünk!

A Főmagasságod védnöksége alatt álló, a Főmagasságod fejedelmi bőkezűségével és hatóságos támogatásával szerencsésen megalakult Nagyváradi Katolikus Legényegylet első előljárósága és tisztikara áll Főmagasságod előtt és boldognak érzi magát, hogy Eminentiad eddigi kegyes jóságáért halás szívvvel köszönetet mondhat.

Eminentiad ismételtén ékesenszóló ajkakkal vallotta és áldozatkész tettekkel bőségesen bizonyította, hogy az iparos osztály, különösen az iparos ifjuság iránt atyai jóindulattal viseltetik, annak nemes irányu törekvéseit méltányolja.

Ez az egyelet Eminentiad által berendezett helyiségeibe gyűjti a keresztény iparos ifjuságot, hogy annak a család helyett és mellett otthon nyujtson, hogy a jó erkölcs, a hazafias és a tudomány fegyvereivel ellássa a nagy küzdelemre, melyet az életben vivnia kell, hogy annak erkölcsi és anyagi érdekeit védje, istápolja.

A Nagyváradi Katolikus Legényegylet.

mely most indult el nehéz útjára, Isten és Szt. József oltalmában bízva, reményli, hogy Eminenciád magas védnöksége és hathatós pártfogása alatt kitartó munka árán elérni célját — ezzel hozzájárul a magyar haza és társadalom jólétének előmozdításához, felvirágoztatásához S. midőn e munkára egyetünk előjárósága és tisztikara. Eminenciád áldását kéri: van szerencsénk bemutatni egyetünk első rendes közgyűlésének jegyzőkönyvét s kérjük e a választásra Eminenciád megerősítését, kérjük további kegyes jóindulatát.

Isten éltesse Eminenciádat egyetünk kegyes Atyját és Védnökét!

Schlauch Lőrincz dr. bibornok körülbelül a következőket mondotta:

Nincsen szomorubb kép, mint ha egy iparos ifjut a züllés útján kell látni. Egy ifjut, ki hivatta van, hogy hazánk tisztos polgárságának tagja legyen, megfélekedve látni pályájával járó kötelességéről és menni azon az uton, melyen sem az egyház sem a hazának többé hasznos tagja nem lesz, de terhe a társadalomnak, terhe önmagának.

Mindenki előtt szomorú az ilyen kép, kétszeresen mielőttünk, kik nem csak természeti hajlammal fogva esetlegesen, hanem más hivatásunkból kifolyólag is szeretjük önmagunkat.

A kath. legényegyletet ismerem és olyanok tartom, olykor a sokszor messze elhagyott otthon helyett atyát és barátot kap az ifju az elüljárók és tanárban. Szellemi továbbképzés és nemes szórakozás vár az ifjura ez egyetben legjobb két eszköz arra, hogy amit jó szüléktől nemeset és szépet tanultak, azt megőrizték és rossz társaság el ne ronthassa.

Kérem a jó Istent, hogy amilyen buzgalommal működtek előjáróik az egyet létesítésén, ugyan olyan bő áldását adja jó törekvésükre az Ur.

En amint eddig is úgy fogom továbbra is szeretetembe tartani önöket s e szeretetemet éreztetni mindenkor.

A küldöttségre mély, igaz benyomást tettek e fekkölt szavak s örök emléke lesz az a megjelenteknek, mikor a bibornok kezeit nyujtva mindenik megjelentnek, szívélyesen beszélgetett minden eggyessel.

Ilyen szeretetet tudjon az egyet gerjeszteni mindenütt maga iránt, akkor biztosítva van a legmesszebb menő cél is rövid idő alatt.

A küldöttség a bibornok püspök palotájából a legjölésőbb érzéssel ment át Vinkler József v. püspök másik nagy jótevőjéhez, hála-ját kifejezni, ki szintén legszívesebben fogadta a küldöttséget.

Most az egyeten van a sor, hogy az előlegesen is tapasztalt bizalmat és szeretetet működése által állandósítsa és kiérdemlje.

A sár és kavics család a törvényszék előtt.

Nagyvárad, április 10.

— Negyedik nap. —

Mai nap a tárgyalás csak délig folyt és akkor minthogy újabb tanuk kihallgatása vált szükségessé, elnapolták április 20-ig — az igazság kihirdetése érdekében.

A szenzációs momentumok mellett, melyek a mai tárgyalás folyamán felmerültek, mégis annak érdekességét az adta meg, hogy sűrűn lett hangsúlyozva az igazság érdeke, ami egy kissé szokatlan még az igazságszolgáltatás termeiben is.

Hégeről, a nagy filozófusról mondja egy filozófus barátja, hogy mikor nem értett valamit — rendszeren definiálni kezdte (amit meg más nem értett meg).

Az igazság érdekében mi is meg írjuk, hogy a nagy bünyűgyi tárgyaló terem hályhája csak úgy okádta a füstöt s hogy e miatt a tárgyalás mindenestől felhüszkoldott a kis polgári tárgyaló-terembe. Ott meg egy kis vaskályha dörömbölt, pattogott teljes buzgósággal, hogy alig lehetett valamit hallani tőle.

Valaki az igazság érdekében elhallgatta a kis szőnyegemet.

Folytatták a tanukihallgatásokat:

Papp Imre.

Kihallgatják elsőnek Papp Imrét, a l. sz. káptalani uradalom főtisztjét abban az ügyben, hogy miként engedte meg az uradalom a városnak, hogy a trágyát az uradalom tulajdonát képező Kommandáns-rétre hordják.

Elnök: A Nagypiacz-térről a trágyát bizonyos idő óta a Kommandáns-rétre hordták, emlékszik erre főtiszt ur?

Tanu: Igen, emlékszem. Engem 96-ban kértek fel, hogy engedjem meg.

E: Azoda vezető ut el van zárva, történt e az, hogy zárva maradt délelőtt is?

T: Történt egy alkalommal, hogy a kapu délelőtt 10 óráig maradt zárva.

Ügyész: Milyen területű a Kommandáns rét és mennyi volt abból átengedve a trágya hordásra?

T: Az egész rét 151 kath. hold. ebből csak egy kis rész úgy 200 □-öl volt átengedve a lerakódásra s a trágyát szarvas halomba rakták.

Ü: Hány szekér rakodhatott azon a helyen?

T: Vagy tíz.

Felolvassák a tanunak a vizsgálóbíró előtt tett vallomását.

E: Milyen nagy az a terület, ami tényleg el volt foglalva?

T: 200 négyszög öl.

E: Ki kérte fel a főtiszt urat, hogy lerakassák a trágyát?

T: Egy alkalommal Deák utmester szólott neki.

Várady dr.: Mióta hordják a trágyát a rétre?

T: Erre nézve csakis Piacsek Sándor mikespécsi ispán tudna felvilágosítást adni, meg Ováry Sándor és Jancsó Lajos gazdatisztek, kiknek kezelése alatt állott a rét.

Elnök elrendeli e két utóbbi tanu kihallgatását.

Várady dr.: Beleegyezett volna főtiszt ur, ha a trágyát mind a rétre hordják?

T: Megvolt engedve, hogy mind oda hordják.

Várady: Most is meg van még engedve a trágyahordás?

T: Most már eltiltottam, mert nagyon sok kárt okoztak.

Szenzáció a tárgyaló teremben.

— Megvesztegetési kísérlet. —

Nem kis izgatottságot szült a hallgatóság között egy felfedezés bizonyos megvesztegetési kísérletről, melynek Nemes Károly p.-szöllősi lakos, az egyik koronatanu volt kitéve vasárnap. Az ügyész tudomására jött a dolognak és a tárgyalás megszakításával sietett a körülményt a törvényszék tudomására hozni.

Korn Lajos ügyész: Tek. törvényszék, kérem a jelenlevő Nemes Károly p.-szöllősi lakos ismételt kihallgatását, miután ez ügyben újabb fontos körülmény merült fel.

A kihallgatást a törvényszék elrendeli.

Ügyész: Nemes Károly, ki volt magánál tegnap délben 11 órakor?

Nemes Károly: Klein Sámuel kereskedő.

Ügyész: És mit beszélgettek együtt, miért volt ott Klein kereskedő?

Nemes Károly: Azt kérdezte tőlem, hogy mi dolgom van nekem Zana Agostonnal.

— Semmi! — feleltem én.

— Milyen kára van magának a szállításból? — kérdezte tovább Klein.

— En 40 forintot mondtam, feleségem is folyton korhol még érte azóta.

— Meglesz fizetve minden — ugymond Klein — csak ne esküdjék meg, tegnap vallott a törvényszék előtt.

— Már hogy tehetnék én olyan istentelenséget, hogy eltagadjam az igazságot, — fakadtam én ki méltatlankodva.

Azután még azt kérdezte tőlem, hogy Zana ur fia, a ki nálam dolgozott, mikor megy haza,

En azt feleltem, hogy úgy 6—7 óra tájban.

— No akkor ismét itt leszek. Gondolja meg a dolgot. Ha este jönnek, akkor reggel 7 órakor jöjjön el hozzám.

En, tek. törvényszék nem mentem el hozzá.

Ügyész: Nem mondta Klein Sámuel magának, hogy kinek érdekében jön, vagy hogy ki küldte?

Nemes Károly: Azt mondta, hogy én az ispán ur, Ellbogen Dávid érdekében jövök.

Ügyész (a hallgatóság felé fordulva): Ellbogen Dávid itt van?

Ellbogen Dávid előjön a hallgatóság sorából, ahol különben a tárgyalás egész folyamán látható volt.

Elnök: Tessék kérem kimenni a teremből és odakünt várakozni. Ki lesz hallgatva.

Rádl Ödön: Hogyan értette Klein azt, hogy Ellbogen, érdekében jön?

Nemes Károly: Azt én magam sem értettem.

Rádl Ödön: Mire akarta magát rávenni Klein?

Nemes Károly: Igenis kérem. Két lövés történt. . . (elnök elhallgattatja. Derűtség).

Rádl Ödön: A Zana fia alkalmazva van önnél?

Nemes Károly: Nem kérem, én más mesterséget folytatok, csak a sífont, meg a kredenczet festi meg politurozza.

Rádl: Kérem tek. törvényszék az iratokhoz csatolni Nemes Károlynak Pecze-Szöllős községétől kivett erkölcsi bizonyítványát

Az erkölcsi bizonyítvány szerint Nemes Károly ellen felesége vádat emelt, mert két lövést tett rá.

Elnök: Mi volt az az ügy?

Tanu összefüggéstelen vallomást tesz.

Ellbogen Dávid.

Most kikérdezik a teremből kiküldött Ellbogen Dávidot.

Elnök: Hová való?

Tanu: Aradra.

E: Miféle üzletből van Váradon.

T: Üzleti ügyekben Weisz Dávid aradi cézget képviselem.

E: Miféle alkalmazásban volt Munknál?

T: Ispán voltam.

E: Adott megbízást Klein Sámuel kereskedőnek, hogy ne menjen el Nemeshez.

T: Nem.

E: Ismeri Kleint?

T: Igen, a Bánya-soron lakik.

Ügyész: Talán a gilányi soron?

T: Igen ott.

Ügyész: Mikor beszélt utoljára Kleinval?

Tanu (tétovázva): A mult héten — pénteken, nem — szombaton.

Rádl Ödön Jelenleg is szolgálatában áll Munk urnak.

T: Nem!

A kihallgatás ezzel véget ért.

A régi mederben.

E szenzációs momentum letárgyalása után a tárgyalás visszatért az elhagyott mederbe.

Ügyész: Zana Agoston szavahihetősége vesztélyben forog két tanu esküje folytán, akikről Zana azt vallotta, hogy délután mentek a

városokhoz dolgozni, de az illető fuvarosok megesküdtek az ellenkezőre. A városonál levő hivatalos iratokból kéri megállapítani e körülményt és erre nézve még kérdést kér intézni Zanához.

Rádl Ödön nem tartja fontosnak e körülmény megállapítását.

Ugyész megmagyarázza, hogy miért ragaszkodik indítványához. Ha ugyanis az iratokból az tűnik ki, hogy azon fuvarosoknak, kik d. u. 5 órakor mentek dolgozni — csonka rováruk van, akkor ez igenis fontos adatot szolgáltat az ügy tekintetében.

A törvényszék zárt ülésben elejti az ügyészi indítványt s elrendeli **Zana** Ágoston, **Tóth** Erzsébet, **Szerémi** István és **Papp** Imre tanúk meghiteltetését.

A tanúk meghiteltetnek.

Az utkaparók.

Kihallgatják ezután az utkaparókat, köztük elsőnek **Kovács** Lászlót, a ki Csepely valamása szerint a Széchenyi térről a kioszkot felszállította Busch főmérnök szüléjébe. Egy másik fontos dolog, melyre nézve a tanút kihallgatják az, hogy Csepely vallomása szerint **Kovács** László akkor jött ki Deáktól, mikor ő a letartóztatása előtt Deákhhoz ment s ez 300 frtot ígért neki, hogy tagadjon mindent s őt bajba ne hozza.

Kovács László előadja, hogy 85. óta utkaparó a városonál 25 frt fizetéssel.

E: Volt önre bizva valamikor, hogy a rovást ellenőrizze?

T: Néha-néha igen, mikor az öreg Csepely beteg volt.

E: Volt a Széchenyi téren valami kioszk, nem emlékszik, hogy ki vétette azt fel?

T: Emlékszik, hogy volt, de hogy ki vitette fe. azt nem tudja.

E: Nem emlékszik, hogy a Busch főmérnök szüléjébe vittek téglát?

T: (tétovázva) Ugy félig-meddig hallottam.

E: Az ember nem hall félig-meddig, van-e róla tudomása vagy nincs?

T: Hallottam, hogy Rimánóczytól szállították.

E: No látja! Nem maga vitte a parancsot, hogy téglát vigyenek?

T: Nem.

Várdy dr.: Rendelte-e a főmérnök, hogy Csepely helyett a rovást más is kezelje?

T: Igen.

Várdy dr.: Hova hordták eleinte a trágyát?

T: A Bónai-kuthoz, a Rédei-kerthez a Körözs szélre s csak 4 esztendőfe, hogy a Kommandáns rétre visz.

E: Nem kért kölcsönt Deáktól mikor az apja meghalt és nem találkozott akkor Csepely Zsigmonddal?

T: Nem, hiszen nem is járok én oda.

E: Nem is szükséges, hogy járjon valaki gyakran, de kölcsönért csak elmegy. Figyelmeztetem, hogy az igazat mondja, mert vallomására meg kelt esküdni. Csepely Zsigmond, mondja el, hogy történt a dolog.

Csepely Zsigmond: En kérem a letartóztatás előtt Deák utmesterhez mentem. Az ajtóban találtam **Kovács** Lászlót, kinek akkor halt meg az apja. Ez is pénzt kért, mondja nekem s azután haragosan oda fordult a feleségéhez: Miért nem mondtad, hogy nem vagyok itthon. (Kovács-hoz fordulva) Nem így volt?

Kovács László: Tagadom!

Csepely Zsigmond (síránkozó hangon): Tudtam, hogy így lesz; mert ez is a mérnöki hivatalnál van alkalmazva.

Tóth János utkaparó 10 év és 10 nap szolgált a városonál. (Derűltség.) Ő részesült minden munkában, helyettesítette a rovásnál Csepelyt is mikor beteg volt. A trágyahordásnál alkalmazva nem volt. Ugy tudja, hogy a trágyát 4 éve hordják a Kommandáns-rétre.

Szabó Imre nyugdíjazott utkaparó a rováskelésévei is meg volt néha bizva a főmérnök által. Csepely 6 év óta van a rováskelésével megbizva, de nem tudja, hogy ki ajánlotta be a főmérnökhöz. A trágyát hordták a Bónai-kuthoz is s ez 4—5-ször annyira van mint a Kommandáns-rét.

Mócz Péter tanu következett ezután.

E: Emlékszik, hogy Reteg István is hordott kavicsot.

T: Igen, de a Reteg kocsisa összeveszett Csepely Zsigmonddal, mert hibás volt a ládája. A kihallgatott utkaparók megeskettéknek.

Bulyovszky József.

A polgármesterhez **Várdy** Zsigmond dr. intéz egy egész csomó kérdést gyors egymásutánban.

Várdy dr.: Létezik-e határozat vagy valamely szabályrendelet, hogy hova hordják a trágyát?

T: A trágyahordás helye nincs meghatározva. Különböző helyekre hordják.

Várdy dr.: Hányszor van trágyahordás egy évben?

T: Egyszer vagy kétszer.

Várdy dr.: A káptalani főtiszt ur ma azt mondotta, hogy többé nem engedi meg a Kommandáns-rétre való trágyahordást. Most már hova fogják hordani?

T: Erre nézve majd a gazdasági tanácsos tesz indítványt.

Várdy dr.: Indított-e fegyelmet a trágyahordás miatt a tisztviselők ellen?

T: Még nem, de nem tudja, hogy nem fog-e? A bűnügytől teszi ezt függővé.

E: Kérem a védő urat ne tessen felesleges kérdéseket tenni.

Rádl Ödön: Ismeri polgármester ur Munk urat és milyen embernek tartja?

T: Én nem hallottam semmi kifogást ellene?

A kárösszeg.

Ugyész bejelenti, hogy a kárösszeg megállapítása iránt kérdéseket tett föl **Ragány** János főszámvevőhöz, aki feleletét ma terjeszti elő.

Ragány János felolvassa az egész kérdéseit s azután megadja rá a feleletet:

Kérdés: 1885—1897-ig a kavicsból mily mennyiséget hordtak a városnak rovársra és mily mennyiséget garmadára?

Felelet: Ezen kérdésre adatok hiányában nem tud válaszolni.

Kérdés: A garmadákba való hordásnál, hogy fizették a kavics hordását?

Felelet: Az egységi árjegyzékben úgy találja, hogy köbméterenkint. Voltak ugyanis egy-köbméteres és két köbméteres garmadák.

Kérdés: A 95—97-es években hány fuvar volt a trágyahordásnál alkalmazva és mennyi napszám?

Felelet: Adatok hiányában nem tud válaszolni.

Kérdés: Mi volt a kiadás a sár- és kavics szállításnál az 1898-ik évben és nem tapasztalt valami megtakarítást az előző évekhez képest?

Felelet: Munk Jakab szállítónak az 1898-ik évben szállításért 4110 frt 24 krt. fizettek ki. Ez az összeg ugyan jóval kisebb bármely más évi költséghez képest, de azért nem állítja, hogy az a család felfedezése miatt van így.

Kérdés: Mi a kára a városnak a kavics és mi a trágya szállításnál?

Felelet: A kárösszeg megállapításánál bővebb adatokat kellene tudni s ezek hiányában csak körülményes számítást tehet. A kárösszeg az ötven forintot meghaladja. Tudnia kellene a távolságot, melyről a szállítás történt s a rovásfákkal üzőtt csalást bővebben. A tanúk a rovásfákkal való üzelmeknél némi adatokat mondtak s ezek szerint téve meg a számítást; Szerémi fuvarosnál 57 frt, Biri Mihálynál 70 frt 30 kr, Reteg Istvánnál 10 frt 26 kr, Póka Mihálynál 501 frt 17 kr, Végsőnél 37 frt 38 kr, Kuschnál 181 frt 20 kr, Sujtónál 67 frt 70 kr; összesen 925 frt 81 kr kárt tapasztalt. A többi szekeresek adatai hézagosak. A trágyahordásnál is van kár, ezt azonban nem tudja megállapítani. Megjegyzi, hogy a fenti számítása sem pozitív.

A főszámvevő jelentését az iratokhoz csatolják.

Bulyovszky József dr. polgármester: A fölolvastott jelentésből azt látja, hogy a város kára a 900 frtot bizonyosan meghaladja. Kéri a kárösszeget az ítéletbe is felvenni, mert az illetők ellen polgári úton is keresetet indít.

Rádl Ödön: Főszámvevő ur talán meg tudná mondani, hogy körülbelül a trágyahordással együtt mennyi a város kára?

Kiss dr. Póka fuvarosnál számított kárt nagynak találja.

Ragány János előterjeszti számítását, mely szerint ő 50 munkanapot vett föl, de különben ismétli, hogy adatai nem pozitívak, de meggyőzők.

A tárgyalás elhalasztása.

A tárgyalás ügyében tanukul kihallgadják **Óvári** Sándor és **Jancsó** Lajos káptalani uradalmi tiszteket.

E: Hány éve van a káptalannál?

T: 20.

E: Van e tudomása arról, hogy mikor kezdtek Kommandáns rétre trágyát.

T: 1885—95-ig kezelte a rétet s akkor is történt oda hordás.

Deák József: Csak 95-től vittek oda trágyát, mert addig is töltöttek vele egyes láposokat.

T: Nem tudja, hogy a Nagy-piaczról hoztak-e oda vagy más helyről.

Jancsó Lajos 82. óta van a káptalannál.

E: Mikor engedte meg a káptalan hogy a Kommandáns rétre hordják a trágyát.

T: Nem tudom, mert nem kezeltem a rétet.

Ugyész: Bejelenti, hogy **Köttinig** Péter Futyi-Vásárhelyen lakik s ezt az adatot a fogházba bezárt fiától tudta meg (Derűltség.) Feltétlenül ragaszkodik Köttinig kihallgatásához és kéri beidéznél **Klein** Sámuel, **Zana** Vilmost és kéri kihallgatni még **Ellbogen** Dávidot is.

A törvényszék zárt ülésben hozott határozatában helyt ad az ügyészi indítványnak és a tárgyalás f. hó 30-ig felfüggeszti.

UJDONSAGOK.

Ápril 11.

Hivatalos ünnep van ma szerte az országban. Az 1848-iki törvények szentesítésének emlékeztére ünnepelünk ma.

A székesegyházban ma délelőtt 9 órakor lesz az ünnepélyes szentmise, melyre az összes hivatalokat meghívta a bíbornok.

Az ünnep alkalmából a nagyváradi vasútállomáson csak délelőtt 11 óráig vesznek fel gyors- és teher-árukat.

A pénzügyintézetekben szünetet tartanak.

A **főgymnásiumban** a mára hirdetett ünnepély holnapután ápril hó 13-án lesz megtartva. Az iskolák legtöbbszörében ma lesz ünnepély.

Az **Orsolya** zárdában 8 órakor szentmise lesz, azután az ünnepély a következő műsorral megy végig.

1. Hymnus éneklé az énekkar.

2. Hazám. Szavalja **Peiser** Gabriella.

3. Ünnepi beszéd. Tartja **Makucz** Ernő zárdalelkész.

4. Szózat, **Vörösmarthytól**. Szavalja **Bagó** Zsófia.

5. Szent István. **Földvárytól**. Szavalja **Oberti** Vilma.

6. Nemzeti zászló. Előadja az énekkar. **Irsa** József intézeti zene és énektanár vezetésével.

A **községi polgári** leányiskolában is ma lesz az ünnepély a következő műsorral:

1. »Hymnus«, éneklé az iskolai daloskör.

2. »Ápril 11-ének méltatása« felolvasta **Guttman** Irma IV. o. t.

3. »Rendületlenül« **Arany** Jánostól. szavalja **Kohn** Ilona III. o. t.

4. »Király Hymnus« **Beleznay** A.-tól, éneklé a daloskör.

5. Részlet **Vaszary** Kolozs hercegprímás

„A Magyar nemzet” című munkájából, elmondja Makai Erzsébet VI. o. t.

6. „A Hazáról” Erdélyi Zoltántól, szavalja Davvasy Margit II. o. t.

7. „Tied vagyok, tied hazám” éneklí a daloskör.

8. „A Magyar Föld” széppróza Bársony Istvántól, olvassa Kaminszky Olga III. o. t.

9. „Népszó a Királyhoz” Szentirmay Elemértől, éneklí a daloskör.

10. „Mohácsi temetés” Inczédi Lászlótól, szavalja Handel Berta I. o. t.

11. „Szózat” éneklí a közönség.

Az olaszii, újvárosi és velencei iskolákban az ünnepélyt megelőzőleg a plebánia-templomban tartandó misére mennek a tanulók.

A községi polgári fiú iskolában tartandó ünnepély sorrendje:

1. Hymnus, éneklí a polg. isk. dalkör.
2. Megnyitó, dr. Tóth Mihály igazgató által.
3. Alkalmi beszéd, Huszár Károly tanártól.
4. Király-hymnus, éneklí a polg. isk. dalkör.
5. Király-hymnus, Arany J.-tól szavalja Mezei János III. oszt. tan.

6. Hymnus, Jókaitól, szavalja Székely János III. oszt. tan.

7. Áld meg Isten... éneklí a polg. isk. dalkör.
8. Hazaszeretet, Kölesey Parancziszéből, szav. Szabó Mihály III. oszt. tan.

9. Tied vagyok... éneklí a polgári iskolai dalkör.

10. Honfidat Petőfőtől, szav. Boleman Adorján III. oszt. tan.

11. Petőfi, Pósa L.-tól, szav. Klein Manó IV. oszt. tanuló.

12. Szózat, éneklí a polg. isk. dalkör.
Az ünnepély kezdete reggel fél 8 órakor.

A főreáliskolában az április 11-ikére kihirdetett ünnepélyt csütörtökön délelőtt 10 órakor tartják meg.

TAJÉKOZTATÓ.

Április 13. Városi közgyűlés.
Április 14. 15. Jegyző vizsgálat a vármegyeházán.
Április 15. Műkedvelői előadás a színházban.
Április 16. Szigligeti Társaság közgyűlése.
Április 16. A Szigligeti Társaság közgyűlése d. e. 11 ó.
Április 19. Esküdtársi tárgyalás.
Április 23. Nemzeti Szövetség közgyűlése d. e. fél 10 órakor a városházán.
Május 22. A régészeti és történelmi egyesület közgyűlése.

*** Nogáll püspök betegsége.** Az egész város társadalma a legmélyebb s legőszintébb részvétellel értesült róla, hogy dr. Nogáll János püspök, káptalani nagyprépost, a szegények és árvák angyalszívű pártfogója, az egyházmegyének s e városnak disze, büszkesége és egyik legnagyobb jótétevője, néhány nap óta súlyos betegen fekszik. A nemeslelkű főpap állapota tegnap — hála Istennek! — jobbra fordult s reményljük, hogy az árvák és szegények imáját meghallgatja a Mindenható s megtartja őt nekünk, hogy sokáig legyen még büszkeségünk és jótétevők.

*** Rulikovszky vértanu sirja.** Rulikovszky Kázmér volt lengyel dsidás százados, aki a magyar szabadság pártolásáért szenvedett vértanu halált, hosszú időig pihent jeltelen sirban a Bónai-kuti gyakorló-téren; de a hazafiai lelkesedés azért ellátta virággal a derék katona felé boruló hantokat, s később közadakozásból díszes emlékoszlopot állítottak s 1870. április 18-án díszes sirba helyezték el. Csak hogy olyan gazdátlanul van azóta a sir. Szokoly Tamás törvényhatósági tag most hosszabb indítványt adott be a városhoz, a melyben indítványozza, hogy a vértanu sirját vegye át a város azzal a kötelezettséggel, hogy a jövőben gondoztatja. Az indítvány érdemi része a következő:

1. hogy a magyar szabadság pártolásáért 1849. évi augusztus 28-án vértanu halált szenvedett Rulikovszky Kázmér lengyel születésű volt orosz dsidás százados halhatatlan emlékének megőrzése s a magyar nemzet kegyele-

s igazi hála elismerése jeléül félszázadon át egyes nemeslelkű polgárok által fenntartott s a nagyváradi-újvárosi köztemető bejárata jobb-odali észén fekvő, de eddig ugyszólván senki tulajdonát sem képezett eme szent sirt 1899. évi augusztus 28-án — mint a gyászos emlékü kivégzés 50. évfordulója napján — Nagyváradi város tulajdonaként, a tekintetes törvényhatósági bizottság ünnepélyesen átveszi;

2. hogy azt — örök időkre leendő fenntartás s gondozás végett — Nagyváradi város hazafias közönsége tulajdonaként a gyászos helyszínen megtartandó s illő ünnepélyességgel a kivégzés 50. évforduló napján Nagyváradi város polgármesterének azon utasítás mellett adja át, hogy eme örök emlékü sir fenntartása és gondozása a jövőben s mindenkorra Nagyváradi város legszentebb kötelességei egyikét képezendi s annak híven leendő betartásáról gondoskodják;

3. hogy ezen sir fölé emelt emlékoszlopon olvasható sírfelirat alatti homlokzatán, a sirnak Nagyváradi város tulajdonába történt ünnepélyes átadása és átvételének éve, hónapja, s napja, úgy a tek. törvényhatósági bizottság e tekintetbeni határozatának száma s kelte bevésés által örökíttessék meg.

A síremléket különben most a temető rendezésnél megfordították, hogy a felirat az új széles ut felé néz s 4 lépcsőt készítettek feljáróul a magasabban fekvő sirhoz. A sírkő felirat különben téves a mennyiben a hiteles anyakönyv szerint Rulikovszky Kázmért nem augusztus 20-án, hanem augusztus 26-án végezték ki az oroszok. — Pár hét óta az egész városban elterjedt a hír, hogy a központi temető öre egy pár sarkantyut csontokat és más dolgokat talált, melyek Rulikovszkyknak a maradványai. Ez azonban nem felel meg a valóságnak, mert teljesen megbízható adatok szerint a vértanu tetemei ott pihennek, a hol a hazafiai kegyelet által emelt emlékoszlop áll.

*** Szarvas Gábor emléke.** A középiskolai tanár-egyesület tegnap egész esőndben szobrot állított Szarvas Gábornak, az akadémia előtt abban a kis parkban, amelynek közepén áll Széchényi István gróf szobra. Hogy a szobor felállítása ilyen esőndben ment végbe annak az az oka, hogy a szobor — papír machéból való. Mielőtt ugyanis az elhunyt nyelvűdős végleges szobrát felállítanák, a tanár-egyesület ki akarja tanulmányozni, hogy a mű miként fog festeni. Hát egészen jól fest s ma délelőtt sokan nézték meg a szobrot, mely mintegy 3 méter magas a talpazattal együtt. Jankovich szobrász mintázta s a végleges elkészítése 1600 forintba fog kerülni. Többek közt megnézte a szobrot Beöthy Zsolt is.

*** A jutalék-hajhászat.** Vasárnap említettük, hogy Szokoly Tamás törvényhatósági bizottsági tag indítványt adott be a közgyűléshez, amely szerint a fogyasztási adó csempészetten ért italmérőket a fogyasztási adóhivatal tulmagas büntetéssel sújta, hogy ezáltal magasabb jutalékot kapjon. Egy konkrét esetből kifolyólag a m. kir. pénzügyigazgatóság átírt a városhoz és pedig elég erős hangon, hogy a jutalék hajhászatra alkalmas rendkívüli magas büntetések kiszabásánál legyenek tekintettel a polgárság érdekeire. Ebből az átiratból az látszik, hogy tényleg merültek fel sérelmes dolgok, amelyek miatt szükségét látta a pénzügyigazgatóság egy ilyen átirat elküldésének.

*** Szigligetisták bankettje.** A Szigligeti-társaság f. hó 16-án tartandó évi közgyűlése alkalmából, déli 1 órakor társas ebédet rendez 2 frt teríték-jegygyel. Az összejövetelen a tagokon kívül ezek családjait és az általuk meghívandó vendégeket is szívesen látják. Jelentkezéseket elfogad Adorján Ármán, társ. titkár.

*** A tüdővész ellen.** A belügyminiszter minden uton-módon csökkenteni akarja azon borzasztó pusztítást, amelyet a tüdővész okoz állandóan. A vármegyéhez most 3000 kisebb és nagyobb falragaszt küldött, hogy a községek-

ben minél szélesebb körben terjesszék. A miniszter által szétküldött nyomtatvány a következő:

Figyelmeztetés.

1. Az ember sok betegségnek veheti elejét, ha idejekorán megtudja, hogy mihez tartsa magát.

2. A tüdővész (más szóval száraz-betegség, sorvadás, hektika) sok embert tesz beteggé és viszen a sirba.

3. Ezeknek az embernek a köpésével van a betegség csirája.

4. Hogy ettől a betegségtől magunkat oltalmazzuk, saját jó példaadással szoktassuk rá köhögős vagy köpdős embertársunkat, hogy ne köpjön a lakás, a hivatal, a műhely s egyéb tartózkodó hely (társaskör, vendéglő, kávéház, kocsma, vasuti kocsi stb.) padlójára vagy a padló nélkül való helyiségek földjére, hanem köpő edényekbe.

5. A köpő edény olyan legyen, hogy alaposan tisztogatni lehessen, különben veszedelmes volna.

6. Az is szükséges, hogy úgy magunkat, mint ruházatunkat, élelmünket, lakásunkat s ennek környékét, tisztán tartsuk; mert a tisztaság maga is sok bajtól, betegségtől megóvja az embert.

Budapest, 1899. márczius havában.

A m. kir. belügyminiszter.

*** Temetések.** Tegnap délután nagy részvét mellett temették Székács Erzsébetet, özv. Székács Józsefné korán elhunyt leányát. A gyászszertartást dr. Vucskics Gyula plébános végezte. A koporsót igen sok szép koszoru borította a következő felirásokkal:

Isten veled drága Erzsikém — Édes anyád testvéreid. Erzsikém — Dezső. Erzsikém — Józsi bácsi és Ilona néni. Utolsó üdvözlétül — Miklós és Ida. Feledhetetlen Erzsikémnek — Ilona és Pirokska. Erzsikémnek — Margit. Tiszteletük jeléül — Asbóth Család. Isten veled drága Erzsikém — Kálmán és Etlka. Legjobb barátúnok — Simig Istvánné. Édes keresztmamának — Béluska. Utolsó üdvözlétül — Germán Károly és neje. — Tiszteletük jeléül — a Jess-család. Utolsó üdvözlétül — Smidt Irén és Lujzs és még több irat nélküli koszoru.

Tegnap délután helyezték örök nyugalomra az oly ifjan elhalt Gubicza Ádámét is. A gyászháznál előkelő nagy közönség volt jelen. A temetést Dencs János tb. kanonok végezte, mely után kivonult a gyászmenet az olaszí temetőbe, hol örök nyugalomra helyezték.

*** A konkurenstől fél.** Említettük már, hogy a városi tanácstól engedélyt kért Paukolics Károly egy uszoda felállítására, mely a Városliget mellett lenne. A régi uszoda tulajdonosa Feldmann Izidor beadványt intézett a városhoz az új uszoda engedélyezése ellen. Hivatkozik az 1851. évi nagy árvizre, mikor a város egy része víz alá került. Fejtegeti, hogy nem engedhető meg ilyen alkotmány a város felső részén, mert az áradás elsodorja és sok kárt tesz a kőpartokban s még a két gyaloghídat is elvinné. Az ő uszodája is fenyegetve lenne, pedig egész vagyona fekszik benne. Legérdekesebb az egész beadványban az, hogy olyankor találná a víz elvinni az uszodát, mikor telve van fürdőzőkkel.

*** Kedvezmény a hadapród-iskolákba pályázóknak.** A honvédelmi miniszter rendeletet bocsátott ki, melylyel megengedi, hogy azontalulók, kik a m. kir. honvéd és cs. és kir. közös hadseregbeli hadapródiskolákba való felvételért pályáznak, pályázati kérvényeik sorsának eldőlőéig, vagyis évenként szeptember hó 20-ig felvételi díj fizetése nélkül, de a fegyelmi szabályok pontos megtartása mellett látogathassák a rendelkezése és vezetése alatt álló középiskolákban a lezckéket.

*** Eljegyzés.** Dr. Weinstok Ármán gyakorló orvos eljegyezte Weinstok Ilonkát, Weinstok Fülöp bájos és nagyműveltségű leányát.

* **Halálozás.** Részvétel vettük a következő gyászjelentést.

Juricskay Luiz özv. Wallner Károlyné fiával és unokáival, Gizella, Ida, özv. Kovács Pálné gyermekeivel, Piroška, Laura és néh. Berta özv. Majeresák Andorné és gyermekei s unokái mély fájdalommal özv. *Juricskay* Edéné szül. Miskolczi Luizá-nak a páratlan jó anya, nagy- és dédanyának, f. évi április 10-én, reggel 1/2 6 órakor életének 85-ik évében a haldoklók szentségeinek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. hó 12-én d. e. 2/2 11 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint Szigligeti-utca 423. sz. házból a várad-olaszú közsirkertben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmise-áldozat pedig f. hó 13-án d. e. 10 órakor fog a várad-olaszú róm. kath. plebánia templomban az egek Urának bemutatni. Nagyvárad, 1899. április 10. Béke poraira!

* **Mi a secessió?** Ezzel a kérdéssel foglalkozott a Petőfi társaság vasárnap esti ülésén M a k a i Emil, kinek Magyar Színházbeli sikereiről sokat beszélnek most irodalmi és művészeti körökben egy ventura alakjában, melyből közöljük a következő részletet:

... Böles alkuszik, csak a bolondja lázad,
Az új divatra, melyből már a század
Bolondos, tarka szemfedője készül.
Ma, a mikor mind új csapáshoz értünk
S secesszió mindaz, a mit nem értünk
Szemérmesen a maradit kijátszsa
Ma, a mikor a láz negyven fokos?
S secesszió a pesti sétatálya
Csak úgy, mint a Bakonyban a fokos.
A kis babának első szava ma:
Seccesszió pályát nekem mama!
S ha Juniusba majd fog esni hó,
Ráfogja a divat: seccesszió!
A minthogy minden az, mi feltűnik:
A szűk cipellő és a bő tunik,
Az ajándékszivar, a mely szelel,
S az olyan ügyvéd, a ki nem perel.
Seccesszió hidegbe a felöltő,
Mi több: seccesszió az ódalköltő,
Ha így dalolol, nemes ihlettől égve:
»Violaszínű csönd honolt a légbe« ...

* **Uj katakombák.** Márcz. 23-án új, sz. Hermesről elnevezett katakomba-csoportozat nyílt meg Rómában a Via Salaria mellett. Az 1892. év óta folyó ásatások egy részét felszabadították a kő- és földtörmelék alól s hozzáférhetővé tették és ezzel ismét egy érdekes részletét fedték fel a »földalatti Rómá«-nak. E katakomba-csoportozat, mely az eddigi ismertek között körülbelül az 50-ik, nevét az ott Kr. u. 166-ban eltemetett szt. Hermes vértanútól nyerte, ki tudvalevőleg Rómának prefektusa volt Traján császár alatt s hiteért vértanulahalt szenvedett. Sz. Hermes katakombái tehát, melynek különben nincsenek még egész terjedelmükben falkutatva, a legrégebbek közé tartoznak s nagyobbára az u. n. Pariolio-domb alatt húzódnak északra dél felé; főbejáratuk a Collegium Germanicum et Hungaricum szőlőjében van. Különös vezetettségű a kiásvány katakombáknak a póczponon fekvő szt. Hermes-bazilika, mely a legnagyobb valamennyi földalatti bazilika között. Magassága 19 m., hosszúsága 25 m., szélessége 10 m. Apszisa félkör alakú s valóságos kupolába tornyosodik. E bazilika, melyet Kr. u. 380 körül építettek, már a múlt század óta ismeretes volt és sok tanulmányozás tárgyát képezte, de a vele összeköttetésben levő katakombák napjainkig hozzáférhetőnek maradtak.

* **Áthelyezés.** A kereskedelmi miniszter *Buzogany* Gyula posta-távirda mérnököt Nagyváradról Kolozsvárra, Fodor Gyula posta-távirda mérnököt pedig Kolozsvárról Nagyváradra áthelyezte.

* **Merénylet az olasz királyné ellen.** Rómából távirják Magyarországnak, hogy az egész városban nagy izgatottságot keltett az a hír, hogy Margit királyné ellen merénylet akartak elkövetni. Széltiben beszéltek, hogy mikor a királyné szokott sétakocsizásáról visszatért, a Ponte Mollen egy ember kövel megdobta. A római rendőrség jelentése szerint azonban ugy történt a dolog, hogy amikor a királyné kocsija az Angyalvárhoz vezető uton átment a Tiberi-

sen, az ott levő rendőr észrevette, hogy egy ember lehajol, mintha követ akarna fölemelni. Rögtön elfogta és kérdőre vonta, de az illető alig tudott beszélni olyan részeg volt. Bevitték a rendőrségre és utközben folyton a királynét szidalmazta. Eddig csak annyit tudtak meg róla, hogy Cesare Jakobucsinak hívják és 26 éves. A vizsgálatot rögtön megindították, hogy nem tartozik-e valamelyik anarchista-szektához?

* **Befizetések.** A biharmegyei korona takarékos és hitelszövetkezetbe a befizetések az ünnep miatt szerdán délután 3-ig eszközleendőek.

ZENE és MŰVESZET.

A honvédszenekar sétatangversenye.

Nem pusztán sovinizmus az a lelkesedés, melylyel kísértük a mi katonáink szereplését Váradon jártukban. A zenekar tagjai valamennyien kiváló muzsikusok, nagy tömegben nagy erőt tudnak kifejteni, s hírneves karmesterük tud gondoskodni arról, hogy műsoruk válogatott, előadása-uk szabatos legyen. Az élvezetes hangversenynek hosszas tartama alatt egymást váltogatták a szebbnél szebb darabok: *Hunyady* László nyitánya, *Bokor* népszimfonia részletei, *Bach* magyar dalegyvelei különösen kiváltak, ez utóbbiakban azonban egy látszott, hogy valami sietős dolguk volt még vasárnap este; nincs az a zsinóron rángatott báb színház, melyben a lassúcsárdásukat utánna tudták volna táncolni honvédeinknek.

Egyébként pedig úgy meglátszott azokon, hogy magyar ember tanította be azokat czigányos modorban. Nem is csoda, ha már ma elsiettek a honvéd zenekar tagjai, hisz Pesten is csak úgy várják vissza, mint a mily örömmel mi dicsérhetjük művészetüket, melylyel kiváló élvezetet szereztek számunkra.

TAVIRATOK.

Főherceg és főhercegnő Bécsbe.

Bécs, április 10. Frigyes főherceg nejével, Izabella főhercegnővel tegnap este visszautazott Pozsonyba. (Magyar Táv. Ir.)

Szell és Apponyi üdvözlése.

Budapest, ápril 10. (Saját tud. táv.) Pestvármegye ma tartotta közgyűlését, melynek egyik nevezetes pontja volt az indítvány *Szell* Kálmán miniszterelnök és *Apponyi* Albert gróf üdvözlése.

A miniszterelnökhöz intézett üdvözlő irat hangja különösen érdekes ott, ahol a Bánffy-korszakról emlékezik meg, »Nyomasztó hatással volt közéletünkre; — ugymond — mert a hatalom nem mindig *örének*, de az alkotmány *urának* tartotta magát.

Villamos vasuti mentőkészülék.

Budapest, ápril 10. (Saj. tud. táv.) Nincs többé elgázolás, vagy csak mérsékelt. Így beszélnek a főváros mechanikai szakértői arról a villamos vasuti mentőkészületről, melyet *Preisinger* Pál a *Schlick*-gyár munkása talált fel. E találmányt abszolút becsünek tartják s a kereskedelmi miniszter kívánságára f. hó 24-én kísérletet tesznek vele. A találmány híre Berlinbe is eljutott s a feltalálónak vételi ajánlatot tettek, de *Preisinger* az elsőség dicsőségét Budapestnek akarja adni.

Megőrült honvédszenezárszázados.

Bécs, április 10. (Saját tud. táv.) Egy honvédszenezárszázados tragédiája keltett ma Bécsben nagy feltűnést. *Krantics*

Lynbomir huszárszázados a nyíregyházi 10. sz. honvédszenezárszázados ezrednél délben a Burg-örséghez hajtatott s folyton kiabált: — Fegyverbe! Én a világ ura vagyok. A huszárszázados beszállították a kórházba.

A Dreyfus-ügy.

Páris, ápr. 10. A »Figaro« Zurlinden és Chancine volt hadügyminisztereknek november 14-én tett vallomását közli. Zurlinden azt mondja, hogy a titkos iratsomót Henry hamisításának fölfedezése után tanulmányozta és konstata, hogy Dreyfus elítélése jogszerű volt. A titkos iratsomó aktái azt bizonyítják, hogy az áruló a vezérkarhoz tartozott. Nem volt semmiféle eselszövés Dreyfus ellen. A bordereauban fölsorolt okiratoknak nagy jelentőségük volt egy idegen hatalomra nézve. Dreyfus bűnössége különben Henry és Du Paty de Clam vallomásaiból is kitűnik — Zurlinden azt mondja továbbá, hogy ha Dreyfus bűnössége fölül kétsége lett volna, maga kívánta volna a revíziót a hadsereg nevében. Esterházy, Henry és Sandher egymáshoz való viszonyáról semmit sem tud. Az irásszakértők közül azoknak a véleményét tartja megbízhatóbbnak, a kiket 1894-ben hallgattak ki, mert a szakértők akkor nyugodtan dolgoztak. Az 1894-iki pörben a haditörvényszéknek átadott okiratokról semmit sem tud és azt sem tudja, hogy az a híresztelés való-e.

Chanoine tábornok azt vallja, hogy Dreyfus bűnösségéről az ügyiratok és azoknak az embereknek a közlései győzték meg, a kik az 1894-iki pörrel informálva voltak.

Páris, április 10. A »Matin« londoni levelezője Esterházyval beszélt, aki az »Observer« híresztelését Strong újságíró nevetséges koholmányának nyilvánította.

Beaurepaire azt írja az »Echo de Paris«-ban, hogy biztos forrásból tudja, hogy a Dreyfus-ügy aktáit a »Figaro«-nak egy miniszter adta át, a kinek a nevét is tudja.

A »Voltaire« megczáfolja azt a jelentést, hogy a semmitőszék pótvizsgálatot fog indítani. (Magy. Táv. Ir.)

Budapest, április 10. (Saj. tud. táv.) Figaró tegnapi száma *Mercier* és *Billot* tábornokok vallomását közli, melyekben a titkos iratsomó tartalmáról nem nyilatkoztak.

Loev a semmitőszék elnöke nyílt vallomást követelt, a tábornokok azonban kijelentették, hogy meg vannak győződve Dreyfus bűnösségéről. *Mercier* tábornok szerint mi sem bizonyítja jobban Dreyfus bűnösségét, mint e felkiáltása:

— Igazán azt keli hinnem, hogy az irásomat ellopták oly hasonlatos.

Más alkalommal ismét így kiáltott föl: — Tört dőfnek két katonai attasé nyakába.

— Kiről beszél? — kérdé Paty du Clam.

— A hármasszövetség katonai attaséiról, felelte Dreyfus.

— Azok hárman vannak, viszonzá Paty du Clam.

Dreyfus csudálkozva szólt erre:

— Hát Ausztria-Magyarország még velük van?

Rekviem Ernő főhercegért.

Bécs, április 10. A Burg plébánia-templomában ma délelőtt Ernő főherceg lelkiüdvéért istentisztelet volt, amelyen valamennyi itt időző főherceg és főhercegnő, a titkos tanácsosok és a tábornoki kar jelent meg. (Magy. Táv. Ir.)

Osztrák pártértekezlet.

Prága, április 10. A »Narodni Listy« szerinti a többségi pártok végrehajtó bizottságának e hó 13-ára tervezett értekezletét későbbre halasztották. (Magyar Táv. Ir.)

KÖZGAZDASÁG.

Az Első Magyar Biztosító Társaság 1898. évi zárszámadása.

Nem pusztán üres czim, hanem határozott valóság az az elnevezés, melyet e biztosító társaság választott s melyre negyven éves fennállása alatt becsülettel reászolgált. Magyar biztosító-társaságok közt tagadhatatlanul első helyet foglal el ugy szoliditása, mint azon humanus és igazságos üzletkezelésnél fogva, melylyel a vele összekötöttesben álló feleknek vagyongbiztonsága felett milliókkal örökösök. Zárszámadását e társaságnak sirdetési rovatunkban vizsgálhatják olvasóink, az igazgatóság jelentését az 1898. év eredményéről a következőkben adjuk.

Tisztelt közgyűlés!

Az 1898. évi zárszámlát és mérleget a felelős bizottság jelentésével együtt előterjesztvén, kénytelenek vagyunk mindenekelőtt rámutatni azon tényre, hogy a lefolyt üzletév az elemi biztosítási ágakban társaságunk erejének legsúlyosabb megpróbáltatása volt.

A tüzbiztosítási üzletnek rendkívül káros befolyásához a jégbiztosítási üzlet oly példátlan, a rendszeresen rossz eredmények mellett is eddig el nem képzelhető veszte séggel csatlakozott, mely társaságunkat még súlyosabban érintette volna, ha a jégbiztosításnak régi rendszerével épen tavaly nem szakítottunk s a jégek kockázatot lehetőleg bőséges viszontbiztosításról ezuttal már eleve nem gondoskodunk. Miután azonban épen e pusztító jégviharos esztendő küszöbén sikerült, egyetértésben a többi hazánkban jégbiztosítással foglalkozó jó hírű társaságokkal, azt a viszontbiztosítási megegyezést létesítenünk, melyet már a tavalyi t. közgyűlésnek bejelentettünk, ma abban a viszonylag kellemes helyzetben vagyunk, hogy jelenthetjük, miszerint az 1898-iki jégveszedelemből érzékeny veszteséggel ugyan, de a viszontbiztosítás révén mégis aránytalanul kisebb megrázkódással bontakoztunk ki, mint amint társaságunkra várt volna, ha az előző években gyakorolt azon rendszeren, hogy a jégbiztosítási kockázatot teljességében saját terhünkre tartottuk meg, még idejekorán nem változtatunk.

Számokban kifejezve új jégvizontbiztosítási egyezményünk becsét: ennek folytán jégveszte- ségünk, mely e nélkül az 1898. évben 2.191.086 frt 07 kr. lett volna, 772.178 frt 35 kr-ra szállt alá. Vagyis az új jégbiztosítási rendszernek köszönhető, hogy jégbiztosítási összes veszteségünk- ből mindjárt az elmúlt esztendőben 1.418.907 frt 72 kr. a viszontbiztosítás útján társaságunk javára visszatért.

Valamint a jégbiztosításban, ugy a tüzbiz- tosítási üzlet ágban is kitűnt már, hogy az előző években folytatott tulságos verseny hatása alatt díjak szüntelen leszállítása már odáig ért el, hogy azok a viselt kockázattal többé arányban nem állanak. Ennek folytán immár mindenki beláthatja, hogy a biztosító közönség jogos igényeinek tisztelete mellett, mindenkor a díjbe- vétel és a kockázatok egyensúlyban tartására kell törekedünk.

Tűz- és szállítványosztályunk díjbevétele

1898-ban 6.433.433 frt 95 kr-ra rugott, vagyis az 1897-iki 6.083.116 frt 72 kr. díjbevételehez képest 350.318 frt 23 kr-ra gyarapodott. Viszont ez osztálybeli összes kárainak 1898-ik évben 4.108.112 frt 40 kr-t tettek ki, míg az előző 1897-iki üzletévben csak 2.956.504 frt 60 kr-t.

Jégbiztosítási díjbevételeink 1898-ban 2.026.288 frt 95 kr-t tett ki, a mi az 1897-iki 1.742.690 frt 78 kr-ra szemben 283.598 frt 17 kr. gyarapodást jelent. Károk tekintetében pedig: 1898-ban ez osztálybeli összes káraink 3.726.718 frt 36 kr-ra rugtak, míg az előző, szintén kedvezőtlen 1897-iki üzletévben is csak 1.712.384 frt 93 kr-ra.

Míg azonban az elemi ágakban társaságunk 1898-ban a legkedvezőtlenebb eredményt érte el, örömmel jelenthetjük, hogy viszont az élet- biztosítási ágban törekvéseinket szép siker ju- talmazta.

Az 1898. évi új szerzeményünk 19.556.367 frt 42 kr.; a biztosított tőkeállomány pedig 1898-ban 120.819.204 frt 67 kr-ra emelkedett, vagyis 5.353.681 frt 50 kr-ra haladta túl az 1897-iki állományt. Az életbiztosítási üzlet siker- rére befolyással lévő összes tényezők pedig oly kedvezően alakulnak, hogy a díjtartalékok leg- bőségesebb és a legfokozottabb igényeknek is megfelelő részletése mellett ezen üzletág 730.363 frt 87 kr. 1898-iki nyereséget tűn- teti ki.

Ezek után bemutatjuk az elemi biztosítási osztá- lyok zárszámadását, mely veszteséget mutat; to- vábbá az életbiztosítási osztály külön jelentését és zárszámadását, melynek nyereségéből levonván az alapszabályok 60. és 63. §-ai értelmében

50% 650.023 frt 84 kr. után az életbiztosítottak nyereséményrészül.	325.011 frt 92 krt
6% 730.363 frt 87 kr. után az igazgatósági nyere- meny-osztalékra	43.821 frt 83 krt.
3% 730.363 frt 87 kr. után tisztviselői nyere- meny-osztalékra	21.910 frt 92 krt.
2% 730.363 frt 87 kr. után a tisztviselői nyug- díjalapra 14.607 frt 28 krt.	405.351 frt 95 krt
	325.011 frt 92 krt
életbiztosítási tiszta nyere- reség marad, melyet le- vonva a fenti összegből	448.792 frt 41 kr-ra
apad le a veszteség. Az alapszabályok 59. §-a szerint felhasználván ez- zel szemben az eddig gyűjtött külön tartalék alapot	637.528 frt 54 krt
javasoljuk, hogy a fenn- maradó	188.736 frt 13 krt-ból
osztalékol minden egész részvény után 62 frt, ösz- szesen tehát	186.000 » — »
fizetessék ki, a	2736 frt 13 kr.
maradvány pedig a külön tartalékalap javára vezettessék elő.	

Végül a t. választmány nyal egyetértően megállapított közhasznú adakozások jegyzékét is előterjesztjük s kérjük szives jóváhagyását. Budapest, 1899. márczius 11-én.

Tisztelettel

Az igazgatóság

Kiskereskedők a miniszternél. A nagyváradi és biharmegyei *kiskereskedők társulata* vasárnap, d. u. tartott népes ülésében elhatározta, hogy azon kérelem orvoslása iránt, melyet vasárnapi lapunkban megemlítettünk, valamint még egyéb a kiskereskedőkre káros intézkedések megváltoztatása iránt fel- iratilag fordulnak *Lukács* László p. ü. minisz- terhez. A felirat megszerkesztésével dr. *Adorján* Armin titkár s jogtanácsost bízták meg s azt f. hó 24-én egy *Weintraub* Mór elnök, *Rosinger* Jakab alelnök, dr. *Adorján* Armin utkár, *Fröhlich* József, *Stern* Soma, *Nagy* József (Gyanta), *Schreier* Herman (Moecsar), *Wein-*

berger Pál (Venter) és *Hann* L. tagokból álló küldöttség fogja átnyújtani a miniszternek. A küldöttséget valószínűleg Tisza Kálmá Nagyvárad város orsz. képviselője fogja p. ü. miniszterhez vezetni s küldöttség előzőleg szintén tiszte- legni fog.

Borkiállítás. Az I. mezőgazdasági orszá- gos kiállítás keretében, mely köztudomásulag f. évi szeptember hó 3—10-ig tartatik meg *Sze- gedén*, bordijazással egybekötött borkiállítás is rendeztetik, melyen az ország minden borvidék- képviselve lesz. Ezennel tehát szives tudomására hozzuk az érdekelteknek, hogy a borkiállításon való jelentkezés végső terminusa *junius 1-ére* van megállapítva, miért is aréztvevő termelők- nek már hozzá kell látniok boraik fejtéséhez, derítéséhez, palackozásukra való kipróbálásá- hoz. A borok beküldésének határideje *junius 30-ára* lett kitűzve, a czim, hogy a borok hová küldendők a résztvevőkkel idején lesz tudatva. Felvilágosításért és bejelentési iverkért *Drucker* Jenő csoportbiztoshoz lehet fordulni (Budapest, Üllői-rt, Köztelek).

SZERKESZTOI POSTA.

R. M. Helyben. Az álarozos bálók ideje régen elmúlt, nemcsak a farsangon, hanem a böjtön is túl vagyunk. Csak nem kívánja, hogy most kö- zöljük tárcáját?! Kéziratok megőrzésére nem vál- lalkozunk, de ha lesz időnk, esetleg kikeressük. Pór- bálja meg valamelyik nap este 6—8 óra tájban a szerkesztőségben.

A szerkesztővel levelezni

Dr. VUOSKICS GYULA.

Nagyváradi kereskedelmi és iparkamara.

1571/1899.

Hivatalos hirdetmény.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 16845—IX. sz. leirata alapján van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a szakmájában leendő további kiképzés céljából alapított 300 frt uta- zási ösztöndíjak egyikére a f. évben ka- marai kerületünkben törekvő iparos segéd- munkások pályázhatnak.

Felhívjuk tehát mindazon iparos se- gédmunkásokat, kik a fent érintett ösztön- díjban részesülni óhajtanak, *hogy pályá- zati folyamodványukat legkésőbbben a f. évi április hó 25-ik napjáig az alul- írott kereskedelmi és iparkamarához amnyival is inkább terjesszék*, minthogy ezen határidőn túl beérkező kérvények figyelembe vehetők nem lesznek.

A folyamodványban részletesen feltűn- tetendő és lehetőleg okmányokkal igazol- landó a folyamodó lakhelye, családi viszo- nyai, erkölcsi magaviselete, foglalkozása- előképzettsége, esetleges tanulmányai, az általa nyert kitüntetések, nyelvismerete és azon szándéka, *hogy mesterségének folytatása végett hol szándékozik meg- telepedni.*

Megjegyzendő azonban, hogy a szó- ban levő ösztöndíjra csak azon folya- modó tarthat igényt, ki tettelegesen katonai kötelezettségének már eleget tett, vagy a katonai szolgálat alul véglegesen felmen- tetett. Végül igazolása annak, hogy a kellő gyakorlati ismeretek elsajátítása céljából szakmájában a tanoncziódn ki- vül legalább 4—5 évet töltött.

Nagyváradi, 1899. ápril 10.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara:

Janky József, **Dr. Sarkadi** Lajos,

elnök.

titkár.

Első magyar általános biztosító társaság Budapest.

VI. Évi Zárószám, jegy- és betörésbiztosítási üzlet.
KIADÁSOK. Negyvenegyedik évi zárószám 1898. január 1-től december 31-ig. **BEVÉTELEK.**

	forint	kr.	forint	kr.			forint	kr.	forint	kr.
I. Tűzbiztosítás.										
Kifizetett károk és költségek	4.005.905	97								
levonva viszontbiztosított károk és költségek 1.509.836,48			2.505.269	49						
Függőben maradt károk tartaléka			227.845	62						
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával			320.174	72						
Jóvedelmi adó és bélyegilletékek			112.128	38						
Postabérek			53.296	89						
Adalozások közhasznú célokra			12.525	—						
A tűzbiztosítási üzletet terhelő igazgatási költségek			531.454	67						
Behajthatlan követelések leírása			7.122	84						
A következő évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül			3.000.000	—	5.772.727	11				
II. Szállítványbiztosítás.										
Kifizetett károk és költségek	102.206	43								
levonva viszontbiztosított károk és költségek 51.731,93			50.474	45						
Függőben maradt károk tartaléka			23.111	52						
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával			16.840	02						
A következő évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül			20.000	—	110.425	99				
III. Jégbiztosítás.										
Kifizetett károk és költségek	3.726.718	26								
levonva viszontbiztosított károk és költségek 2.480.195,18			1.246.523	18						
Függőben maradt károk tartaléka			29.025	76						
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával			110.935	25						
Bélyegilletékek			29.090	80						
Behajthatlan követelések leírása			1.700	79	1.417.275	78				
A következő évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül			680,62							
levonva viszontbiztosított károk és költségek 493,46			187	16						
Függőben maradt károk tartaléka			600	—						
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával			3,021	60						
A következő évek közpénz-díjtartaléka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül			6,560	—	10.308	76				
					7.310.737	64				
I. Tűzbiztosítás.										
Az 1897. évről áthozott közpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül			2.000,000	—						
Tűzbiztosítások után bevett közpénz-díjak és a folyó évben lejárt díjközlvények és díjváltók										
levonva: törlesztett díjak frt 795.323-94										
és díjreszletek frt 1.995.673-51			3.891.387	71						
Az 1897. évben függőben maradt károk tartaléka			175.175	50	5.566,563	21				
II. Szállítványbiztosítás.										
Az 1897. évről áthozott közpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül			20,000	—						
Szállítványbiztosítások után bevett közpénz-díjak										
levonva: törlesztett díjak frt 10.178-43										
és díjreszletek frt 166.337-35			74.534	01						
Az 1897. évben függőben maradt károk tartaléka			23.365	23	117,899	24				
III. Jégbiztosítás.										
Jégbiztosítások után bevett közpénz-díjak frt 2.026.288-95										
levonva: törlesztett díjak frt 136.432-85										
és díjreszletek frt 1.204.339-10			635,520	—						
Az 1897. évben függőben maradt károk tartaléka			9,577	43	645,097	43				
IV. Betörésbiztosítás.										
Betörésbiztosítások után bevett közpénz-díjak frt										
levonva: törlesztett díjak frt 4.913-07										
és díjreszletek frt 28.318-80			10,529	43	10,529	43				
V. Egyéb követelések.										
Szelvény-takarékpenztári, váltó- és egyéb kamatok levonva az árfolyamvesztéséget értékpapírok után			165,849	70						
Társasági házak tiszta jövedelme			30,994	30	196,844	—				
A folyó évi üzletből fennmaradt veszteségért					773,804	33				
					7.310.737	64				

VAGYON. Mérlegszámla 1898. december 31-én. **TEHER.**

	forint	kr.	forint	kr.			forint	kr.
Elhelyezett tőkepenztárak- és bankoknál	2.593.220	17						
1.450.000 frt n. é. Magyar földhit. int. 4%-os talajjavítási és szob. záloglevél	1.410.125	—	kr.					
1.000.000 Kor. n. é. Pesti magyar kereskedelmi bank 4%-os záloglevél	492.500	—	—					
400.000 Kor. n. é. Egyesült budapesti fővárosi takp. 4%-os záloglevél	238.875	—	—					
7942 db Magyar-francia biztosító társasági részvény	794.200	—	—					
1084 db Bécsi biztosító társ. részvény	290.160	—	—					
1721 db Hazai Áll. bizt. társ. részvény	17.210	—	—					
A fenti értékpapírok után az év végéig esedékes kamatok	20.341	—	48	3.233.311	48			
Leszámlított, visszaszámlított és egyéb váltók	900,522	45						
Társaság háza Budapest és Pozsonyban	710,000	—						
Erzsébetvárosi házak jelzálog-kölesszámla	410,000	—						
Különböző adósk:								
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél	879,090	71						
b) Maradványok idegen biztosító intézeteknél	675,907	60						
Jégbiztosítási osztály folyó számlán	286,307	20						
Központi pénzkészlet	51,352	73						
1898. évi veszteség	773,804	33						
					10.513.516	67		
Részvényalapítókra teljesen befizetett 2000 egész részvény A 1000 frt és teljesen befizetett 2000 fél részvény A 500 frt							3.000,000	—
Társasági tartalékok							3.000,000	—
Külön tartalék							637,528	54
Tűzbiztosítási díjtartalék közpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül					2.000,000 frt —	kr.		
Szállítványbiztosítási díjtartalék közpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül					20,000	—		
Betörésbiztosítási közpénz-díjtartalék a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül					6,500	—	2.026,500	—
Tűzbiztosítási függő károk tartaléka							227,845	62
Szállítványbiztosítási függő károk tartaléka							23,111	52
Jégbizt. függő károk tartaléka							29,025	76
Betörésbizt. függő károk tartaléka							110,425	99
Különböző hitelek							678,238	93
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok							8,430	—
Első magyar általános biztosító társaság „Lévy-alap”							88,113	62
Első magyar általános biztosító társaság „Ezredéves alapítvány”							31,941	62
Tisztviselők nyugdíjalapja							527,176	78
Ormszék Vilmos-alap							10,000	—
Életbiztosítási osztály folyó számlán							224,824	69
Betörésbizt. osztály folyó számlán							730,363	87
							10.513.516	67

II. Életbiztosítási üzlet. Harminchatodik évi zárószám 1898. január 1-től december 31-ig. **BEVÉTELEK.**

	forint	kr.	forint	kr.			forint	kr.
Törlesztett kötvények díja	307,530	57						
Visszaváltott kötvényekért	478,223	61						
Halálesetek után kifizetett kárösszeg	1.143,073	80						
Lejárt kiházasítási tőkékért	1.270,185	86						
Kiházasítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés			33,143	66				
Függőben levő károk és díjvisszatérítések tartaléka			217,495	51				
Függőben levő kiházasítási tőkék tartaléka			302,674	29				
Évjáradékokért			133,650	66				
Viszontbiztosítási díjak			137,107	34				
Bélyegért			97,758	19				
Hedai bér, postadíjak, nyomtatványok, uti- és egyéb költségek			240,064	89				
Hiszt. fizetések			95,250	38				
Jóvedelmi adóért			7,215	74				
Orvosi díjakért			44,515	04				
Szerzési és díjbehajrási költségek			354,362	61				
Kisorsolt biztosítások tartaléka			14,000	—				
Behajthatlan tartozások leírása			14,962	19	4.891,225	84		
Díjtartalék az év végén					32.999,607	01		
1898. évi nyereség					730,363	87		
					38.621,196	72		
A múlt évből áthozott díjtartalék							31,393,283	83
Befolyt díjak: ez évben kiállított kötvények után					601,294	89		
az előbbi években kiállított kötvények után					4.579,096	18		
a biztosított tőke emelésére fordított nyeresemények					23,245	05	5.203,636	12
Múlt évi függőben volt károk és díjvisszatérítések tartaléka							241,653	24
Múlt évi függőben volt kiházasítási tőkék tartaléka							229,187	69
Hitelek							108,251	53
Kamatjövdelem							1.445,234	40
							38.621,196	72

VAGYON. Mérlegszámla 1898. december 31-én. **TEHER.**

	forint	kr.	forint	kr.			forint	kr.
Értékpapírok 30.241.577 frt 96 kr egyenlő								
110.000 Kor. n. é. magyar kir. 4%-os koronajárad								